

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

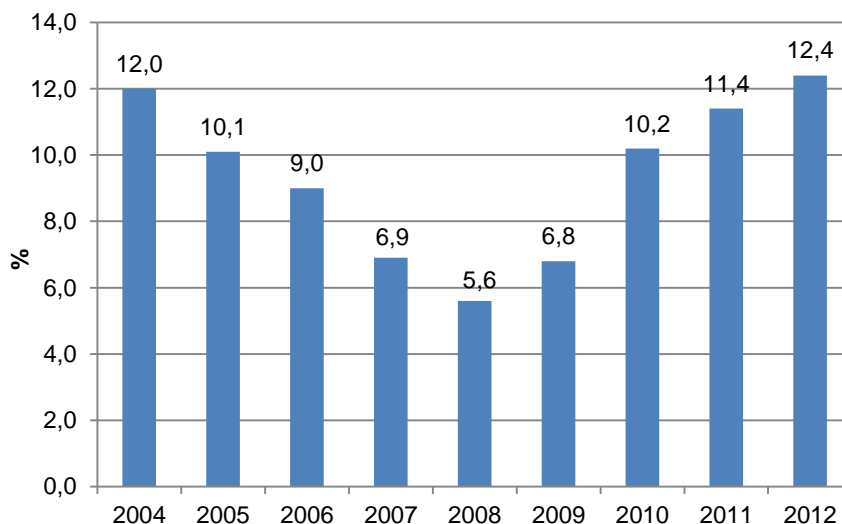
Nodarbinātība

2012. gadā Bulgārijā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits vecumā no 15-64 gadiem bija 3 303 900 jeb 67,1% no visiem iedzīvotājiem. Nodarbinātības līmenis bija 58,8% jeb 2 894 900 iedzīvotāju. Salīdzinājumā ar 2011. gadu nodarbināto skaits ir samazinājies par 0,3 procentpunktiem jeb 32,6 tūkstošiem iedzīvotāju.

2011.gadā visvairāk nodarbināto bija ražošanā (22,4%), vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā (17,3%). Celtniecībā nodarbināti bija 6,3% un lauksaimniecībā – 3,05%.

Bez darba 2012.gadā (vecumā no 15-64 gadiem) bija 410 300 cilvēku, bezdarba līmenim sasniedzot 12,4%, kas salīdzinot ar 2011.gadu pieaudzis par 1 procentpunktu. Ilgtermiņa bezdarba līmenis bija 6,8% (55,2% no visiem bezdarbniekiem).

Bezdarba līmenis, %

Avots: Bulgārijas Nacionālā statistikas pārvalde - www.nsi.bg

Darba likumdošana

Darba likumdošanu Bulgārijā regulē Bulgārijas konstitūcija, Darba kodekss un vairāki normatīvie akti un noteikumi.

Darba kodeksā ir noteikta prasība darba devējam un darba ņēmējam noslēgt rakstisku līgumu pirms darba uzsākšanas, kurā ir iekļaujama informācija par darba pienākumiem, darba vietu, darba līguma termiņu, atalgojumu un tā izmaksu, darba stundu ilgumu, atvaļinājumu, darba attiecību izbeigšanas nosacījumiem, u.c. būtisku informāciju. Pēc līguma noslēgšanas 3 dienu laikā tas ir jāreģistrē Valsts ienākumu aģentūrā.

Darba līgumus var noslēgt uz noteiktu vai nenoteiktu laiku, taču noteikta laika līgumiem ir īpaši nosacījumi, piem., šāds līgumu nedrīkst noslēgt ilgāk par 3 gadiem, tam ir noteikti jābūt rakstveidā.

Bulgārijas likumdošanā noteiktais vidējais darba ilgums ir 8 stundas dienā, maksimālais ilgums var būt 10 stundas. Darba nedēļas ilgums ir 40 stundas. Maksimālā darba nedēļa ilgst 48 stundas.

Ilgadējais apmaksātais atvaļinājums ir ne mazāks par 20 darba dienām. Katram darbiniekam ir arī tiesības ir neapmaksātu atvaļinājumu līdz 30 dienām kalendārā gada laikā.

Arī par darba attiecību pārtraukšanu ir jāpaziņo rakstiski 1 mēnesi iepriekš (ja darba līgums ir noslēgts uz nenoteiktu laiku) vai 3 mēneši (ja darba līgums ir noslēgts uz noteiktu laiku).

Avots: InvestBulgaria Agency - <http://www.investbg.government.bg/en/pages/legal-guide-200.html>

Uzņēmējdarbības veidi

Izplatītākie uzņēmējdarbības veidi Bulgārijā ir akciju sabiedrība un sabiedrība ar ierobežotu atbildību. Atbilstoši likumam uzņēmējdarbību var īstenot kā pašnodarbināta persona, kopuzņēmums, filiāle, holdingkompānija, kooperatīvs vai kā pārstāvniecība.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību

Lai nodibinātu šādu uzņēmumu, ir nepieciešams vismaz viens akcionārs, kas var būt gan privātpersona, gan juridiska persona. Minimālais uzņēmuma pamatkapitāls nevar būt mazāks kā 5 000 BGN. Vismaz rezi gadā jāsauc akcionāru kopsapulce. Obligāts nosacījums ir direktora iecelšana. Bulgārijā pastāv SIA, kur ir tikai viens akcionārs (EOOD). Šajā gadījumā kompānija var piederēt vienai personai, kas var būt arī nerezidents. Īpašnieks var būt vienlaicīgi uzņēmuma direktors.

Akciju sabiedrība

Lai nodibinātu akciju sabiedrību, nepieciešams vismaz viens vai vairāki akcionāri. Minimālais uzņēmuma pamatkapitāls nedrīkst būt mazāks par 50 000 BGN. Uzņēmumu vada valde vai pārvalde, kas var darboties uzraudzības padomes un uzņēmuma administrācijas līmenī.

Akciju sabiedrības un sabiedrības ar ierobežotu atbildību gadījumā uzņēmumu akcionāru atbildība ir ierobežota atbilstoši ieguldītā pamatkapitāla daļai, kas ir iemesls šo uzņēmējdarbības veidu popularitātei.

Abi uzņēmējdarbības veida atšķiras ar to, ka sabiedrībā ar ierobežotu atbildību akcijas pieder atsevišķiem indivīdiem un var nodot citiem ar tiesas lēmumu un reģistrāciju Komercreģistrā, savukārt akciju sabiedrībā uzņēmuma akcijas var nodot citai personai vai pārdot bez tiesas lēmuma. AS nodrošina akcionāru anonimitāti. Akciju sabiedrību vada regulāri sasaukta akcionāru kopsapulce.

Bulgārijā šāda veida uzņēmumus var nodibināt arī atsevišķa privātpersona, tikai tādā gadījumā tiek mainīts uzņēmējdarbības nosaukums, bet saglabāti uzņēmējdarbības principi. Šādas kompānijas ir legālas arī tad, ja uzņēmuma kapitāls pieder vienai personai – nerezidentam. Šādu uzņēmējdarbību plaši izmanto ārvalstnieki, lai savā īpašumā iegādātos zemi.

Uzņēmējiem iesācējiem bulgāri iesaka izmantot juridiskās firmas pakalpojumus (uzņēmuma nosaukuma izvēle, nodokļu maksātāju reģistrēšana), lai izvairītos no nelikumībām un uzņēmuma izveidošanas process atbilstu Bulgārijas likumdošanai.

Uzņēmuma dibināšanas soļi:

- Uzņēmuma nosaukuma pārbaude
- Statūtu iesniegšana
- Pamatkapitāla iemaksa bankā; SIA - vismaz 70% no uzņēmuma pamatkapitāla (kopējais pamatkapitāls nevar būt mazāks par 5000 BGN), AS - 25% no uzņēmuma pamatkapitāla (kopējais uzņēmuma pamatkapitāls nevar būt mazāks par 50 000 BGN)
- Uzņēmuma dibināšanas pieteikuma un pamatkapitāla iemaksas apliecinājuma iesniegšana Apgabala tiesā
- Kompānija uzskatāma par nodibinātu pēc paziņojuma oficiālajā valdības laikrakstā (publicējams 2-3 nedēļu laikā)
- 14 dienās ir jāreģistrējas Nacionālajā statistikas institūtā, kas piešķir uzņēmumam identifikācijas numuru (BULSTAT).
- 7 dienās jāreģistrējas Nacionālajā Apdrošināšanas institūtā (NOI).
- 14 dienās jāreģistrējas vietējā nodokļu pārvaldē.
- 14 dienās nodokļu pārvaldē jāreģistrē bankas konti, kas atvērti uz uzņēmuma vārda.

Pārstāvniecība

Pārstāvniecības darbību regulē Likums par ārvalstu investīcijām (Foreign Investment Act). Ārvalstnieki, kuriem ir tiesības veikt uzņēmējdarbību saskaņā ar savas valsts likumdošanu,

var Bulgārijā nodibināt pārstāvniecību, kuru reģistrē Bulgārijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerā. Pārstāvniecības nav juridiskas personas un nevar veikt komercdarbību.

Filiāle

Ārvalstu juridiskās, kā arī fiziskās personas Bulgārijā var reģistrēt filiāli, ja tās ir reģistrētas kā komercpersonas savā valstī. Lai dibinātu filiāli, nav nepieciešams pamatkapitāls. Filiāle nav juridiska persona, tā ir daļa no tās dibinātājuuzņēmuma.

Avoti:

<http://www.investbulgaria.com/BulgarianBusinessForms.php>;

<http://www.worldwide-tax.com/bulgaria/indexbulgaria.asp>

Nodokļu sistēma

Lai veicinātu uzņēmējdarbību valstī, Bulgārijas nodokļu politikā veiktas izmaiņas. 2003. gadā parlaments izstrādāja noteikumus, kas paredz uzņēmuma ienākuma nodokļa atvieglojumus licencētiem investīciju uzņēmumiem. Turklāt kompānijas tiek atbrīvotas no uzņēmuma ienākuma nodokļa, ja tās uzsāk uzņēmējdarbību nozarē ar augstu bezdarba līmeni.

Uzņēmumu ienākuma nodoklis

2008. gadā uzņēmumu ienākuma nodokļa standarta likmi samazināja no 15% uz 10%, kas ir viena no zemākajām Eiropā. Atšķirīga nodokļu likme tiek piemērota uzņēmumiem, kas nodarbojas ar apdrošināšanu un azartspēlēm.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

2008. gadā Bulgārijā iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme tika noteikta 10% apmērā, kas ir viena no zemākajām likmēm Eiropas Savienībā. Izmēģinājumi attiecas uz nodokļu maksātājiem, kuriem ir specifiska veida ienākumi. Iedzīvotāju ienākuma nodokli ir jāmaksā gan nodarbinātai personai, gan pašnodarbinātajam. Nodokli aprēķina gan par rezidenta gūtajiem ienākumiem Bulgārijā, gan ārvalstīs. Ārvalstnieks maksā iedzīvotāju ienākuma nodokli tikai par tiem ienākumiem, kas gūti Bulgārijā. Par Bulgārijas rezidentu uzskatāma persona, kas Bulgārijā uzturas vismaz 183 dienas kalendārajā gadā. Ja persona Bulgārijā uzturas mazāk nekā 183 dienas, bet, ja viņa pamata dzīvesvieta ir Bulgārija, viņš uzskatāms par Bulgārijas rezidentu. Darba devēja pienākums ir katru mēnesi par savu darbinieku veikt nodokļa maksājumus. Gada ienākumu deklarācija ir jāaizpilda līdz 15. aprīlim un jānomaksā 30 dienu laikā no deklarācijas iesniegšanas brīža. Darbinieka alga, kas tiek izmaksāta saskaņā ar darba līgumu, tiek aplikta ar nodokli, kas jāmaksā katru mēnesi.

Sociālā apdrošināšana

Darba devēja pienākums ir ieturēt ne tikai iedzīvotāju ienākuma nodokli no darba ņēmēja algas, bet veikt arī attiecīgos maksājumus sociālās drošības fondā. 2012. gadā sociālās apdrošināšanas likme darba devējiem ir 17,8%-18,5%, savukārt darba ņēmējiem - 12,9%. Sociālās apdrošināšanas iemaksas tiek aprēķinātas no visiem gūtajiem ienākumiem, bet ne vairāk kā 2000 BGN mēnesī (~ 1000 EUR).

Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodokļa likme Bulgārijā ir 20%. Atsevišķos gadījumos tiek piemērota samazināta nodokļa likme 9%. Ar PVN tiek aplikti gan pakalpojumi, gan ievestās preces. Eksporta preces un pakalpojumi netiek aplikti ar pievienotās vērtības nodokli. Ar šo nodokli neapliek ienākumus no finanšu pakalpojumiem, piemēram - banku un apdrošināšanas pakalpojumus. Komercuzņēmums, kura apgrozījums 12 mēnešos ir lielāks par 50 000 BGN, ir jāreģistrē valsts iestādē, kas atbild par PVN iekasēšanu.

Īpašuma nodoklis

Nekustamā īpašuma nodokļa likme Bulgārijā ir 0,01%-0,45% no nekustamā īpašuma tirgus vērtības. Nodokļa likmes lielumu nosaka pašvaldība.

Mantojuma nodoklis

Bulgārijā ar nodokli tiek aplikts privātpersonas mantojums. Likme ir 0,4%-6,6%. Likmes lielums ir atkarīgs no radniecības pakāpes. Likmi nosaka pašvaldība.

Avoti:

<http://www.nap.bg/en/>,

<http://www.deloitte.com>